

Влад ЯКУШЕВ,
Андрій ЛОТОЦЬКИЙ

Розкрадачі лісових смітників

СЕРІЯ
«ДВОЄ З ЛОПАТОЮ»

Книга написана
за інформаційної підтримки
мережі магазинів «Фортуна»

Влад ЯКУШЕВ,
Андрій ЛОТОЦЬКИЙ

Розкрадачі лісових смітників

«Діпа»

Київ

2020

УДК 821.161.2'06-311.3
Я49

«Розкрадачі лісових смітників» — це друга книга трилогії про неймовірні пригоди кумів, які роками шукають скарб за допомогою металошукача. Назва трилогії — «Двоє з лопатою», бо, власне, кумів двоє. Крім головних героїв — Яші та Баті — читачі знову зустрінуться із улюбленими персонажами: Сан Саничем, Доктором та Галкіним. І знову пригоди, і знову пошуки, і знову занурення в історію кожної знайденої речі та розповідь про те, як саме вона опинилась у місці, де була знайдена пошуковцями.

Ця книга про справжню чоловічу дружбу, любов до батьківщини і таємниці рідної землі, які ховаються прямо в нас під ногами.

Книга написана на основі реальних подій.

Редактор *Jeanne Ingbert*

Художник *Михайло Гутман*

Пролог

2019 рік

Яша розрізав паперову обгортку та поставив перед Батею пачку книг. Батя обережно взяв одну з книжок із написом «Сірі археологи» на обкладинці та з любов'ю погладив її.

— Ти ще на зуб попробуй, — пробурчав Яша. — Давай відкривай та працюй.

— А може, ти за нас обох підписувати будеш? Я вже не годен. То вже яка сотня?

— Пиши! Сам знаєш, читачі хочуть із автографами. То давай, арбайтен. Шнеллер, шнеллер.

Батя зітхнув, відкрив книжку і корявими буквами вивів: «Із найкращими побажаннями».

Яша спробував прочитати цей напис і не зміг. Рятувало тільки те, що він знав, що там мало бути написано.

— Клинопис! — знову пробурчав Яша. — Щось ти геть не стараєшся.

— На свій почерк подивись. Я хоч знаю, де коми правильно ставити.

Яша не відповів. Він був зайнятий упаковкою книг для пошти. Кожну книгу він клав у файллик, потім загортав у папір, а потім замотував стрейчем та скотчем.

Несподівано для кумів книга, яку вони написали минулого року, стала популярною. Написання книги про те, як вони шукають скарб з металошукачем, було авантюризмом

чистої води. Видавництва, в які куми приносили своє творіння, навіть відкривати текст не хотіли, пояснюючи, що не можуть надрукувати книгу, яка пропагує незаконну діяльність. Яша та Батя намагались пояснити, що жоден закон вони не порушують, але слухати це у видавництвах не бажали. Не візьмемо і все.

Тоді Яша запропонував віддати книгу у видавництво «ДІПА», яке вже надрукувало його книгу «Карателі». Видавництво здебільшого друкувало книги на тематику російсько-української війни, але текст видавцям сподобався і керівник «ДІПА» Дмитро Вохмянін сказав: «Про війну книги теж ніхто не хотів друкувати, а ми спробували. Давайте і про археологів спробуємо».

Першу перепону на шляху до всесвітньої слави було подолано, але, як і для героїв нашумілого у радянські часи фантастичного фільму «Закляття долини змії», для кумів це була лише перша перепона — перший кхумен. Другою проблемою стала реалізація книги. Книжкові магазини відмовлялись брати її у продаж із такою ж аргументацією — «пропаганда злочинної діяльності». Книгу навіть не намагались відкрити. «Ні», — лунало відразу після того, як власники магазину чи менеджер з продажу чув назву — «Сірі археологи».

Це був смертельний удар для Яші та Баті. Не тому що на написання було витрачено купу часу, а тому що вони, не бажючи того, «підвели під монастир» єдиного видавця, який вклав кошти у друк їхньої «нетленки». З цим треба було щось робити, і друзі вирішили спробувати продавати книжку через «Фейсбук», надіючись, що вдасться пояснити користувачам соцмережі, що нічого незаконного в їхньому хобі немає і міф про страшні злочини людини із металодетектором — усього лише стереотип, дбайливо створений вітчизняною пресою.

Надії на успіх вже не було, але хіба ж можна просто так здатись? Яша розповів про книгу на своїй сторінці. І тут почалось...

Виявилось, що існує чимала кількість об'єднань людей, які займаються історичним пошуком, і поява книги про їхнє улюблене заняття була сприйнята з ентузіазмом. Пішли продажі, а за кілька днів з Яшею зв'язались із магазину метало-детекторів «Фортуна».

— Хочемо допомогти у реалізації. Готові виставити вашу книжку в нашому магазині, -повідомив чоловік, який назвався Іваном.

— То вам, напевно, треба з видавництвом говорити, бо ви ж захочете книжку дешевше, щоб прибуток отримати, — припустив Яша.

— Та Бог із ним, із прибутком. Просто хочемо камрадам допомогти, — відповів Іван.

І «Сірі археологи» «полетіли» в маси, тільки пакувати та підписувати встигай.

— Із найкращими поба... — Батя підписував книгу та повторював фразу уголос. — Чуєш, Яша, люди вже другу частину вимагають. Що робити будемо?

— Писати, — відповів Яша, відкушуючи скотч.

— Що писати? Ми ще на другу книжку не накопили! Історії повинні бути не вигадані, а реальні, і знахідки реальні. Тому робимо так: я оце останню пачку книжок підписую і йду додому, акумулятори до прибору на зарядку ставити. Треба копати їхати. Тепер це вже не тільки нас із тобою стосується. Це наш святий обов'язок перед читачами. Чув?

— Чув, — відповів Яша. — То що, завтра, як завжди, зустрічаємось? В сьомій ранку в тебе у дворі?

— Угу, — відповів Батя, старанно виводячи на першій сторінці книги свої каракулі.

Відкриття сезону

У болоті по саму шию у трясовині сидить сталкер.
Його побачив селянин та кричить:
— Зараз я тобі мотузку кину.
— Мотузку не треба. Кидай лопату. Тут сигнал!

Старий сталкерський анекдот

Цього року весна провалила всі строки свого приходу. Був уже квітень, а температура все ще коливалась біля позначки нуль градусів. Снігу вже майже не було, але він не розтанув під сонячними променями, його змили два холодних дощі та здув пронизливий вітер. На вулиці було надзвичайно противно, але відкладати відкриття сезону скарбощукання ще на тиждень не можна було у жодному разі. В цьому одногосно погодились і Яша з Батею, і Доктор та Галкін.

Першим сезон розпочинав Яша. Він жив далі за інших копачів, тож мусив вийти з хати у напівморок шестигодинного ранку. Вітер був попутний. Він дунув Яші в дупу, попхав у плечі та змусив його перебирати ногами швидше.

Оминаючи калюжі, Яша пройшов до кінця своєї вулиці і повернув у напрямку відділку поліції, який ще з радянських часів називався «У Пушкіна», бо розташовувався на вулиці із однойменною назвою. На порозі райвідділу безуспішно намагався прикурити заспаний поліцейський. Судячи з незадоволеного виразу обличчя, він уже не один десяток разів чиркнув коліщатком запальнички, потім з силою жбурнув її у смітник, добув сірники, зіпсував три і нарешті прикурив, але наступний порив вітру вирвав цигарку з його рук і поцідив нею прямо у калюжу перед входом.

Поліцейський викрикнув щось непристойне і заховався за важкими дверима, а Яша почалапав собі далі. Тепер треба

було пройти повз невеличкі озера із назвою Піскові. Тут вітер був ще сильнішим, таким, що аж нагнав у воді крихітних водойм хвилю.

На березі озера смикав вудкою рибалка, жилку якого вітер закинув на дерево. Гачок, напевно, зачепився за гілку і ніяк не хотів відчепитись.

«Придурок, що він в таку погоду хоче зловити?» — подумав Яша про рибалку.

«Придурок, куди він в таку погоду йде?» — своєю чергою подумав рибалка про Яшу.

Яша йшов навпростець, зрізуючи кути через невеличкі провулки та прохідні двори. В одному місці треба було перебраться навіть через залізничне полотно. Можна було перейти по старому іржавому мосту, але вітер так незатишно скрипів цією металокопструкцією, що Яша спустився вниз, до рейок, перейшов просто через них і опинився на вулиці, що йшла повз паркан Львівської психіатричної лікарні, яку люди називали «Кульпар». Розташовувалась вона на вулиці Кульпарківській, тому і мала таку дивну назву.

Божевільню почали будувати у 1870 році, і стоп'ятдесятилітні корпуси темними масами піднімались серед парку. У деяких вікнах горіло світло, а на вулиці було так вогко і холодно, що Яші навіть захотілося опинитись в невеликій палаті, у жовтому світлі лампи, у затишному коконі гамівної сорочки.

У парку скрикнула сойка, і хоч Яша добре знав, що кричить саме сойка, але йому було цікавіше думати, що то закричав якийсь божевільний маніяк, що втік з-під варті.

«От якби він зараз вискочив на вулицю з ножом, я би мав привід від нього тікати і на бігу зігрівся би. Заодно і пригода була б усім на заздрість. Хто б ще міг похвалитись, що за ним по „Кульпару“ божевільний з тесаком бігав», — мріяв сталкер.

Згадалося, як колись у шкільні роки Яша та його друг Олег із цікавим прізвищем Три мало не опинились у цій

божевільні. Відразу поруч із лікарнею було училище, де школярі мали можливість спробувати різні професії. Яша та Олег записались у групу токарів. Їм видали сині халати, дуже схожі на халати, в яких ходили хворі. Друзі, звичайно, оцінили переваги такої подібності, перелізли через паркан на територію лікарні під час прогулянки душевно хворих і... Яша обхопив дерево руками та притиснувся до нього вухом, вдаючи, що слухає, а Олег став тихенько битись лобом об це ж дерево та промовляти: «Хочеш хробачка? Він там, під корою!».

Санітари дещо розгубились, перерахували ввірених їм пацієнтів, про щось порадилися і потім вишикувались півкільцем і пішли в сторону Яші та його друга. Жартівники від них ледь утекли.

За спогадами проминула майже вся дорога. Попереду вже виднілася машина Баті. Кум куриє і плакає. Його очі сльозились від сильного вітру, але вітер дув саме звідти, звідки мав прийти Яша, і Батя куриє у кулак і мужньо виглядає його постать.

— Не плач, — підбадьорив Батьо Яша, — зима закінчилася. Вже зараз копати поїдемо.

Заїхали в гараж за Галкіним, ще за півгодини забрали з дому Доктора і рвонули по трасі в сторону Яворова.

— Сюда поворачивай, — командував Галкін, — едем через все село, до кінця улицы. Там останавливаемся. Вон в том доме Тучин тесть живет.

— То ми що, в гості поїхали? — запитав Батя.

— Ты сам говорил, что открывать сезон нужно в интересном месте, а Тучин тесть рассказывал, что он тут винтовку в детстве нашел. А вот на тех холмах окопы, а вон там в лесу они детьми патроны находили, — повідомив Галкін сільську інсайдерську інформацію. — Если тут столько всего валялось, то еще что-то сохранилось.

— Де, ти кажеш, Тучін тесть гвинтівку знайшов? — запитав Доктор.

Ніхто, крім Галкіна, не знав, хто такий Туча, як виглядає його тесть і в яких вони стосунках з Галкіним, але нікого це чомусь не турбувало.

— Олег Степанович, та то в кожному селі розповідають про зброю, яку після війни знаходили. Де ми, де Друга світова, а тим більше Перша світова? Я карти погортав перед виїздом, то тут більше в Першу світову заруба була, — мовив Батя.

Але Доктор його не слухав. Він уже невідривно дивився на пагорб, під яким, як сповіщала легенда від Тучіного тестя, лежали гвинтівки. Доктор передав Галкіну одну зі своїх рацій та в якійсь лунатичній зачудованості побрів до горбів, виставивши перед собою ще поки виключений прибор.

— А я на вон ту гору полезу, где окопы были, — сказав Галкін. — А вы куда?

Батя невизначено махнув в сторону маленького озерця, яке виднілось неподалік.

— Про него Тучин тесть говорил, что там у него корова в болоте застряла. Больше полезной исторической информации не имею. Смотрите, будете по глупости тонуть, я вам металоискатель в помощь не протяну.

Галкін засміявся і поліз поміж дерев на стрімку гору.

— Галкін! — крикнув Яша.

— Шо? — почулося з кущів.

— Відгадай загадку: що таке голова-ноги, голова-ноги? — І сам же ж повідомив розгадку: — Галкін з гори котиться. Слухай, Батя, а чого ти на озеро показав? Там що, на картах щось позначено було?

— Абсолютно нічого, — відповів Батя.

— То якого милого ми туди сунемося?

— Було в мене видіння, — пробурчав собі під ніс Батя та потопавав уперед, чвакаючи чоботами по калюжах талої води.

Озеро було гарним, і Яша за старою звичкою почав прикидати, що у ньому може жити. Було багато очерету, значить, була щука, багато коряг у воді, де міг ховатись карась. Він навіть зупинився і секунд двадцять вдивлявся у воду, ніби чекаючи, що риба випливе до нього привітатись.

Але Батя включив прибор, і з куців уже почувся приємний писк металодетектора.

За півгодини Яша та Батя викопали дванадцять корків від горілки та вирішили, що ненавидять рибалок по тій ж причині, що і дружини рибалок. Замість того щоб ловити рибу, рибалки безбожно пили. Треба було пробиратись далі, але там дійсно було справжнє болото.

— Я в кіно про партизанів бачив, що треба довгі патики з ліщини повирізати і дно ними пробувати, — сказав Яша.

Але Батя не слухав. Він трохи пройшов по стовбурі поваленого дерева, перестрибнув на купину, порослу мохом та травою, потім на пень.

— Делай с нами, делай, как мы, делай лучше нас! — промовляв Батя назву радянської передачі, в якій діти та батьки разом бігали в ідіотських естафетах, типу скакання у мішках.

Яша спробував зробити «лучше нас», але був трохи важчим за Батю, і там, де Батя пройшов без пригод, Яша залишив у болоті один з гумаків.

— Грімпенська трясовина, — пробурчав Яша, балансуючи на одній нозі, намагаючись руками витягти чобіт і не стати босою ногою у багнуку.

У болота була своя краса. Довжелезна пожухла трава довгими пасмами спускалась із купин та полоскала стебла у чорних калюжах, що видавались Яші бездонними. Деревя були якісь тоненькі, покручені та зловісні. Мох на цих деревах був не тільки на стовбурі, а й піднімався до самих гілок і звішувався з них зеленою паклею.

Поміж калуж знайшовся якийсь невеликий пагорб, і Батя почав «чесати його». Сигнал з'явився майже відразу і виявився величезною шрапнеллю — більшою, ніж ніготь Яшиного великого пальця. За першою шрапнелиною знайшлась ще одна і ще одна. Шрапнель була важкою, а свинець того року був у тренді і коштував аж п'ятдесят п'ять гривень за кілограм, тому куми викопали штук зо двадцять свинцевих кругляшків, після чого Батя збунтувався.

— Скучно. Перетворюємо мистецтво пошуку у заробітчанство. Пішли далі, — сказав він.

Яша низав плечима, але не сперечався. Перелізли ще зо дві трясовини й опинились на пагорбі, де з землі стирчав верхній край ваненки.

— Он, маєш фронт робіт, — сказав Батя, — спробуй її відкопати, а я тут навколо з прибором пошарюсь.

— Цікаво, звідки тут дитяча ванночка? — здивувався Яша, обкопуючи її. — Водяні тут у ваненках купуються чи що?

Відкопування ванночки зайняло багато часу, оскільки Батя раз за разом знаходив залізні сигнали і Яша йшов до нього викопувати знахідку. За годину на пагорбі височіла здоровенна купа металу.

Ваненка піддалася з землі із дивним чомкаючим звуком. Яша потягнув зі всіх сил і гепнувся на п'яту точку, коли болото остаточно відпустило ванночку.

— Я живу там, де росте дика сливка і семеро ведмежат кричать «Хо» і падають на спину! — процитував Батя уривок з мультиту «Золота антилопа». — Щось у нас з залізом аж занадто добре. Я вже невпевнений, що ми все це з болота витягнемо. Давай, може, он туди, поміж горбочків спустимося. Там сніг за зиму траву притовк. І, здається, там сухо, як це не дивно.

Не чекаючи згоди Яші, він спустився у низинку і майже відразу зловив кольоровий сигнал. З-під лопати з'явився

латунний елемент кінської зброї. За кілька метрів знову пішла шрапнель, потім монетка — 1 крейцер 1812 року.

Батя вже водив прибором повільніше, намагаючись не пропустити ні метра землі. В одному місці прибор видав не шрапнельний сигнал. Яша вирізав квадрат ґрунту, але знахідка була нижче. Довелося заглиблюватись, вичерпуючи торф разом із водою.

За кілька хвилин прибор підтвердив, що щось уже на поверхні, отут, у суспензії з землі та води, яку неосвічені громадяни називають болотом.

Батя покривився, але прожмакав болото рукою та витяг з нього щось квадратне. Куми пішли до найближчої калюжі, помили предмет та зі здивуванням усвідомили, що є володарями пряги з австрійським орлом. Дивувало, що пряга не латунна, а з м'якшого металу, який від впливу часу та води викришився по краях. Дивувало і те, що орел був накладним, а не вилитим разом з пряжкою, як на всіх пряжках, знайдених шукачами скарбів раніше.

— Саморобка якась... — сказав Яша.

— У такому стані точно нічого не коштує, — заявив невиправний скептик Батя. — Але як на перший вихід — добре. Ходи залізо забирати.

Залізо якомсь вдалося запхати у два рюкзаки. Яша почепив один край ваненки на голову, щоб так її нести, і став схожим на черепаху.

Австрійська пряжка з накладним гербом.
Цинк